

ткість, яка у 2007 р. становила близько 2,5 млрд. дол., а в 2008 р. склала приблизно 3 млрд. дол. [11].

Існуючі на українські ліки ціни роблять їх перспективними в Ірані, Іраку, Сирії, Туреччині, а їх якість – у Китаї та Індії, які є для вітчизняного постачальника найбільш перспективними потенційними ринками збуту.

Отже, впровадження на фармацевтичних підприємствах України виробництва лікарських засобів на відповідність вимогам GMP стає найпріоритетнішим завданням, а отримання вітчизняними фармацевтичними підприємствами національних сертифікатів на відповідність окремих ділянок виробництва нормам належної виробничої практики (GMP) є свідченням того, що українська фарміндустрія йде по цивілізованому шляху розвитку, ставлячи перед собою задачу забезпечення якості вітчизняних лікарських засобів, їхньої відповідності світовим і європейським стандартам безпеки й ефективності. Тому виробництво лікарських засобів в Україні знаходиться на етапі становлення й удосконалювання. Орієнтованість на внутрішній ринок, ще далеко не повною мірою реалізований експортний потенціал, очевидно, є обмеженням для росту українських виробників лікарських засобів.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що основним напрямом розвитку фармацевтичного сектору України є збільшення експортного потенціалу, яке можливе лише за умови сертифікації нових виробничих ліній лікарських засобів, що забезпечує виробникові можливість виходу зі своїм товаром на європейські та інші ринки світу, а відтак серйозно заволодіти і внутрішнім ринком. Також слід зазначити, що для подолання бар'єрів у сфері міжнародної торгівлі необхідно впровадити міжнародні стандарти GMP у фармацевтичному секторі економіки України, на основі міжнародного досвіду та вимог до оцінки якісних показників продукції.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Отже, впровадження на фармацевтичних підприємствах України виробництва лікарських засобів на відповідність вимогам GMP є одним з найпріоритетніших завдань керівництва держави, яка реалізує конституційне право кожного громадянина на забезпечення його ефективними, безпечними для здоров'я, високоякісними лікарськими засобами, що забезпечать безпеку всієї нації в цілому. Саме тому вагомим кроком уперед став факт одержання низкою провідних національних виробників ЛЗ сертифікатів GMP. Такі сертифікати матимуть ще більшу вагу, коли будуть видані національним органом сертифікації в Україні – Державним департаментом з контролю за якістю, безпекою та виробництвом лікарських засобів.

1. Впровадження GMP/GDP в Україні Рекомендації Tacis. Підсумки та перспективи // Тижневик "Аптека". – 2002. – № 5. 2. Закон України "Про лікарські засоби" від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР. 3. Информационная справка о состоянии фармацевтического рынка Украины // Провизор. – № 18. – 2005. 4. Коваль С. Український фармацевтичний ринок // Діловий вісник. – 2000. – № 4. 5. Лапушенко О.В. Начало сертификации производства лекарственных средств на соответствия требованиям GMP в Украине // Провизор. – 2003. – № 1. 6. Ляпунов Н.А., Загорий В.А., Георгиевский В.П. и др. Современные тенденции стандартизации фармацевтической продукции // Надлежащая производственная практика лекарственных средств. – К., 2001. 7. Постанова КМУ "Деякі питання підвищення якості лікарських засобів" від 26.09.2000 р. 8. Постанова КМУ "Деякі заходи щодо забезпечення якості лікарських засобів" від 28.10.2004 р. 9. Розпорядження КМУ 17.08.2002 р. № 447 т-р "Про затвердження Концепції державної політики у сфері управління якістю продукції (товарів, робіт, послуг)". 10. Семенов А. Структура світового фармацевтичного ринку // Економіка України. – 2005. – № 3. 11. Фазлєєва В. Упровадження належних практик – єдиний шлях розвитку фармацевтичної галузі України // Медична газета України "Ваше здоров'я". – 2008. – № 3. 12. Even M., Dey D. Medicines: too costly, too scarce // Health Action International (HAI). – 2006. – № 35. 13. The Interagency Pharmaceutical Coordination Group. Operational principles for good pharmaceutical procurement. – Geneva: – 1999. – № 115. 14. The role of the pharmacist in the health care system. Preparing the future pharmacist: – Geneva: – 2007. – № 599.

Надійшла до редколегії 02.12.2008

Л. Мартинюк, канд. екон. наук,
І. Невінчаний, асп.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Досліджено трансформаційні процеси і вплив світових тенденцій у сфері інтелектуальної власності, окреслено перспективи розвитку інтелектуальної власності в Україні.

Transformation processes and influencing of worlds are explored to the tendentsiy in the sphere of intellectual own, the prospects of development of intellectual own are outlined in Ukraine.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної світової економічної системи відбувається в напрямі глобалізації, основним проявом якої є інтернаціоналізація торговельно-економічної діяльності в умовах різкого зростання рівня її інтелектуалізації. Світова економічна система зазнає суттєвих структурних трансформацій, наслідком яких є зміна моделі економічного розвитку, механізмів створення конкурентних переваг, співвідношення структури попиту на традиційні і інтелектуальні товари.

Сучасний розвиток світової економіки в значній мірі обумовлений інтенсивним використанням інтелектуальних ресурсів, серед яких провідне місце належить інтелектуальній власності. Тому для подальшого прогнозування трансформаційних процесів у сфері інтелектуальної власності потребує дослідження процес формування сучасної концепції інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інтелектуальної власності присвячено наступні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених: В.Д. Базилевич, А.А. Чухно, Н.Л. Гавкалова, В.Л. Іноземцев, П.П. Крайнюва, Л. Федулова, О.М. Роїна, Г.І. Олехнович, Ю.А. Громова, А.Н. Козирева, П. Друкер та інших.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. В сучасній літературі досить важко знайти структурований підхід дослідження, який би включав глибинний аналіз світових процесів інтернаціоналізації торговельно – економічних відносин як передумови зростання рівня інтелектуалізації. В останніх дослідженнях та публікаціях автори висвітлюють окремі аспекти розв'язку проблеми, а не їх сукупність.

Формулювання завдань та цілей статті. Дослідження трансформаційних процесів, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності, співвідношення їх з глобальними світовими тенденціями, окреслення перспектив розвитку інтелектуальної власності в Україні є метою даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Концепція інтелектуальної власності постійно вдосконалюється під впливом вдосконалення світової економічної системи та характеру суспільних відносин, однак суттєві витоки поняття інтелектуальна власність залишаються поєднаними з більш загальним поняттям – власність. Дійсно, кожна суспільно-економічна формація характеризується специфічними формами власності, які відповіда-

ють певному стану та рівню виробничих сил. Історично першою формою була колективна, спільна власність, яка ґрунтувалась на спільній праці та соціальній рівності членів спільноти. В результаті тривалого історичного процесу, який супроводжувався розвитком виробничих сил, відбувся перехід від колективної праці та загальногосподарства до приватної власності.

Особливим видом власності є інтелектуальна власність, яка нерозривно пов'язана з процесом творчої діяльності людини. Виникнення поняття "інтелектуальна власність" припадає на кінець XVIII століття. Воно вперше з'явилося у французькому законодавстві внаслідок тривалої практики юридичного закріплення за певними особами прав на результати інтелектуальної діяльності в сфері науки, виробництва, мистецтва, літератури тощо. Це поняття пов'язано з теорією природного права, відповідно до якого право автора на творчий результат є його природним правом і існує незалежно від факту визнання іншими особами або владою держави [1]. Теорія природного права одержала свій найбільш послідовний розвиток саме в працях французьких філософів-просвітителів.

Подальший розвиток правових відносин щодо інтелектуальної власності був зумовлений розквітом капіталістичних відносин, для яких необхідним став вільний обіг прав на результати інтелектуальної діяльності. В той час право власності здавалось найкращою правовою конструкцією, яка могла чітко визначити та забезпечити володіння творцем та правовласником над результатом інтелектуальної діяльності, забезпечити недоторканість об'єктів інтелектуальної праці.

Проте подальший розвиток права інтелектуальної власності виявляв все більше відмінностей та суперечностей між правом власності та правами на результати інтелектуальної діяльності. Особливо гостро це відчувалось в авторському праві. З'явилися філософські концепції, засновником яких був І. Кант, згідно яких авторське право виступало продовженням та відображенням особистості самого автора. На цих концептуальних засадах була побудована теорія особистих прав. Її розробники вважали, що авторське право належить до категорії особистих прав, а тому не виділяли майнові права, вважаючи, що всі авторські права пов'язані з автором, тому є особистими [1]. Практичним наслідком даної концепції стало закріплення в романо-германській правовій системі групи особистих немайнових прав ("droit moral").

Треба зазначити, що відмінною ознакою інтелектуальної власності є те, що основним її виконавчим інструментом на всіх розглянутих етапах виступає інтелект індивідуума або декількох творчих особистостей, об'єднаних у колектив інтелектуальною працею. Інтелект (від латинського "*intellectus*" – розуміння, відчуття, сприйняття; "*inellego*" – відчуваю, сприймаю, пізнаю, думаю) означає розум, здатність до мислення, раціонального пізнання. Це фактично є латинським перекладом давньогрецького поняття "нус" ("розум"), що є тотожним йому за змістом. Найчастіше творчість визначається як інтелектуальна діяльність, але дуже часто під поняттям "творчість" мають на увазі розумову діяльність, тобто здатність до розумового осмислення порядку виконання певних дій щодо створення нових об'єктів.

Отже, можна стверджувати, що інтелектуальна власність створюється в процесі творчої діяльності, але її об'єктами є не матеріальні носії, в яких втілені результати творчості, а саме думки, ідеї, образи, що реалізовані на певних матеріальних носіях. Це дозволяє вважати інтелектуальну власність особливим видом власності, що має віртуальний характер, тобто її об'єктами є нематеріальні речі. Це одна із специфічних ознак інте-

лектуальної власності, яка відрізняє її від звичайної (матеріальної) власності і одночасно ускладнює усвідомлення її сутності.

Обґрунтованим слід вважати підхід вітчизняних науковців, які сутність інтелектуальної власності розглядають в контексті прав власності, що мають суб'єктивне та об'єктивне значення [3]. При цьому право інтелектуальної власності в суб'єктивному значенні включає майнові та немайнові права, що належать автору результатів інтелектуальної діяльності, тобто суб'єктом цього права є творець інтелектуальної власності.

Для з'ясування сутності інтелектуальної власності доцільно докладніше зупинитися на співвідношенні права власності і права інтелектуальної власності. Згідно ст. 41 Конституції України ці права належать різним правовим інститутам, хоча і мають багато спільного [4]. Перш за все, спільність прав полягає в тому, що їх суб'єктам належать однакові права на об'єкти власності, тобто право володіння, користування та розпорядження цими об'єктами.

Разом з тим, останнім часом вчені та фахівці міжнародних організацій намагаються на основі системного підходу уніфікувати поняття "інтелектуальна власність". Це робиться з метою залишити "відкритим" перелік об'єктів інтелектуальної власності для поповнення новітніми досягненнями в галузі комп'ютерних інформаційних технологій, біотехнологій тощо. Але в сучасних умовах цей підхід не виявив себе позитивним, оскільки число реальних існуючих об'єктів інтелектуальної власності вже зараз налічує близько 200 найменувань, а їх простий перелік є недостатнім для досліджень в галузі економічної та правової діяльності [5]. Крім того, до об'єктів інтелектуальної власності віднесено такі з них, що не є результатами творчої діяльності (наприклад, географічні зазначення). Перелік об'єктів пересікається та конкурує з іншими правовими інститутами. Це стосується недобросовісної конкуренції, засобів індивідуалізації.

В історії та еволюції інтелектуальної власності виділяють три важливих етапи [1], які відомі відповідно під назвами привілеї, національні патенти та авторське право, а також інтернаціоналізація. Розглянемо більш детально кожен з цих етапів. Перший етап (XV-XVIII ст.) характеризується наданням монополії на права інтелектуальної власності за власним бажанням. Довільне надання таких привілеїв поступово стало регулюватися законодавчо. До числа найбільш вагомих актів цього періоду можна віднести Статут Венеціанської республіки (1474 р.) і англійський Закон про монополії (1628 р.).

Протягом другого етапу (1790-1883 рр.) формувались національні патентні системи та механізми захисту авторських прав. Так, будь-який винахідник міг подати заявку на патент, отримання якого залежало виключно від об'єктивних умов. Майже одночасно США (1790) та Франція (1791) прийняли патентні закони, які засновані на видачі патентів усім винахідникам, якщо виконувались певні об'єктивні умови. До початку XIX ст. в США і у ряді європейських країн вже було достатньо розвинене патентне законодавство, яке передбачало заповнення заяви з описом нововведення. Основа сучасної системи авторського права була закладена в Англії "Статутом королеви Анни" (1709 р.), який вводив реєстрацію опублікованих творів. В подальшому охорона авторського права в Англії здійснювалася за підтримки державою видавничого картелю – урядового видавництва, окремим членом якого (видавцем) були надані виняткові права на опубліковані ними роботи. У Франції у 1791 та у 1793 роках Конституційною асамблеєю були прийняті два декрети, що встановлювали довічні авторські права для авторів і обмежені в часі права для їх-

ніх спадкоємців [1]. Приклад Франції був запозичений майже всіма країнами континентальної Європи. Основою охорони товарних знаків і виробничих секретів в англомовних країнах слід вважати прецедентне загальне право (середина XIX ст.). Таким чином, до кінця XIX століття інститути охорони прав інтелектуальної власності існували тільки на національному рівні.

Етап інтернаціоналізації (з 1883 року і донині) характеризується бурхливим розвитком міжнародної торгівлі. Так, за XIX століття товарооборот міжнародної торгівлі збільшився в 10 разів [1]. Це обумовило необхідність охорони інтелектуальної власності за допомогою міжнародних та регіональних конвенцій, основними серед яких були Паризька та Бернська. Саме ратифікація цих міжнародних конвенцій і їх трансформація в національні законодавства суттєво сприяли перетворенню галузі права інтелектуальної власності в міжнародну, якою воно є зараз.

Характерною особливістю етапу інтернаціоналізації є зміна характеру суб'єктів інтелектуальної діяльності. На початку цього періоду суб'єктами інтелектуальної діяльності, як правило, були окремі особи. Сьогодні основними виробниками інтелектуальної власності є великі міжнародні корпорації, в яких працюють групи фахівців. Такі корпорації завжди сприяють ухваленню законодавства і укладенню угод, що захищають інтелектуальні продукти, які їм належать. Причому на етапі інтернаціоналізації спостерігається процес зміни галузей науки та характеру виробництва, де створюються та використовуються більшість об'єктів інтелектуальної власності. Якщо раніше найбільші товаровиробники належали до вугільної, сталеливарної, автомобільної промисловості, то зараз пріоритети змістилися в сферу високих технологій. Сучасні товаровиробники більше зацікавлені у вільній торгівлі, ніж в протекціонізмі. Результатом розвитку вільної торгівлі стала поява регіональних зон вільної торгівлі та відповідних міжнародних та регіональних договорів та угод у сфері інтелектуальної власності.

Зростання ролі і значення інтелектуальної діяльності для соціально-економічного розвитку суспільства, особливо в період інтернаціоналізації зумовлює необхідність належного ефективного правового забезпечення цієї діяльності. У зв'язку з цим, починаючи з 1883 р., була прийнята низка міжнародних конвенцій у сфері охорони промислової власності та авторського права. Тому, згідно цих двох типів міжнародно-правових документів інтелектуальна власність складається з "авторського права" та "промислової власності". Авторське право закріплює за авторами та іншими творцями інтелектуальних продуктів певні права, які надають їм можливість дозволяти або забороняти протягом обмеженого періоду часу ті або інші види використання їх творів. Авторське право включає також в себе положення про охорону суміжних прав, які стосуються виступів виконавців, фонограм, відеограм і програм ефірного мовлення. Термін "промислова власність" носить досить умовний характер. Мова йде не про традиційні об'єкти промислового виробництва (товари, промислова продукція), а винятково про такі об'єкти, як патенти на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки, фірмові найменування, географічні зазначення походження товарів тощо. Використання терміну "промислова власність" пояснюється тим, що перелічені об'єкти оцінюються з погляду їх промислової значущості, економічної ефективності, одержання прибутку при їх використанні у виробничій діяльності. Отже, поняття "промислова власність" в сучасному сенсі це складова інтелектуальної власності, що стосується творів людського розуму [5].

Аналіз основних міжнародних договорів та угод у сфері охорони промислової власності та авторського

права показує, що, фактично, з 1883 р. почалось формування міжнародної системи регулювання ринків прав інтелектуальної власності. Так, якщо у сфері охорони промислової власності з 1883 по 2000 рр. було укладено 16 міжнародних договорів, то 12 з них були розроблені та прийняті після II Світової війни. Така ж пропорція характерна і для створення міжнародної регуляторної системи авторського права.

Засновником міжнародних договорів та угод в галузі охорони промислової власності є Паризька дипломатична конференція 1883 р. [5]. Одинадцять країн, що підписали Паризьку конвенцію про охорону промислової власності, створили Міжнародний союз з охорони промислової власності, метою якого було одержання правової охорони своїм громадянам та юридичним особам у зарубіжних країнах. Паризька конвенція неодноразово переглядалася та доповнювалася. Вона відкрита для всіх країн і число учасниць станом на 01.01.2004 р. складало 164 країни.

Основні положення конвенції можна умовно поділити на такі категорії: норми матеріального права, які гарантують права національного режиму в кожній із країн-членів Конвенції; норми, що встановлюють право пріоритету щодо заявок на право промислової власності та тривалість пріоритетного періоду в залежності від виду власності; загальні норми матеріального права, що регулюють права та обов'язки фізичних та юридичних осіб, а саме згадування в патенті імені винахідника, видача примусових ліцензій [5]. Конвенція також встановила ряд загальних правил стосовно патентів, товарних знаків, промислових зразків та фірмових найменувань.

Найдавнішою в галузі авторського права є Бернська конвенція про захист літературних і художніх творів (1886 р.) [1]. Текст Конвенції неодноразово переглядався з метою удосконалення міжнародної системи охорони авторських прав. Конвенція відкрита для всіх країн і станом на 01.01.2004 р. її учасницями були 152 країни. В основі Бернської конвенції лежать три принципи: національного режиму, згідно з яким твори, що були створені в одній з країн-учасниць, повинні отримувати у всіх інших країнах-учасницях таку ж охорону, яку ці країни надають власним громадянам; "автоматичної охорони", тобто здійснення національного режиму не обумовлено ніякими формальними умовами; "незалежної охорони", згідно з яким володіння наданими правами не залежать від існування охорони в країні походження твору.

Занадто високий рівень охорони авторського права за Бернською конвенцією був перешкодою для приєднання до неї багатьох країн і, перш за все, США. В 1952 р. в Женеві була прийнята Всесвітня конвенція про авторське право, яка встановила більш м'які вимоги до охорони творів літератури і мистецтва.

Комплекс заходів щодо міжнародної співпраці в сфері охорони інтелектуальної власності координує ВОІВ, яка була заснована на Дипломатичній конференції в Стокгольмі в 1967 році. Початок діяльності ВОІВ припадає на 1970 рік. Діяльність ВОІВ проводиться за наступними напрямками: забезпечення адміністративного співробітництва між створеними союзами в галузі охорони ІВ; діяльність на рівні співробітництва між державами та взаємодія з будь-яким іншими міжнародними організаціями стосовно питань інтелектуальної власності; програмна діяльність, яка проводиться з метою приєднання до існуючих міжнародних договорів інших країн, перегляд та поновлення цих договорів, розробка нових документів в галузі інтелектуальної власності. На сьогодні ВОІВ є найбільш авторитетною організацією в сфері охорони інтелектуальної власності. Станом на 01.01.2004 р. членами ВОІВ були 182 країни [6]. Слід

зазначити, що станом на 01.01.2004 р. Україна ратифікувала 18 угод з двадцяти трьох.

Аналізуючи динаміку міжнародного співробітництва в галузі інтелектуальної власності, можна зазначити нерівномірність укладання окремих договорів та угод: якщо в першу половину ХХ століття була прийнята тільки Гаазька конвенція про міжнародне депонування промислових зразків (1925 р.), то з початку 50-х років спостерігається активізація міжнародного співробітництва в галузі охорони інтелектуальної власності. На нашу думку, це пов'язано, в першу чергу, із зростанням науково-технічного потенціалу світової спільноти, розвитком міжнародної торгівлі, підвищенням ролі інтелектуальної діяльності. Необхідність охорони прав на інтелектуальну власність як умови економічної стабільності стала очевидним фактом. Саме відсутність екстериторіальності в дії авторського та інших прав інтелектуальної власності, а також усвідомлення можливості охорони цих прав тільки на основі міжнародних угод обумовило виникнення системи міжнародних договорів. Це стало потужним чинником створення ВОІВ та різкого зростання кількості міжнародних конвенцій з охорони інтелектуальної власності.

Існує залежність між рівнем соціально-економічного розвитку суспільства та поширенням інтелектуальної діяльності, що потребує постійного вдосконалення нормативно-правової бази в галузі регулювання об'єктів інтелектуальної власності. Найбільш вагомо ця залежність простежується в контексті інтернаціоналізації торговельно-економічних відносин між країнами. Таким чином, причиною активізації багатосторонньої та двосторонньої співпраці у галузі охорони інтелектуальної власності слід вважати поширення інтернаціональних торговельно-економічних відносин. До 90-х років минулого століття майже всі міжнародні договори та угоди вимагали визнання прав інтелектуальної власності і в той же час недостатньо приділяли уваги механізмам їх реалізації. В першу чергу, це стосується торговельних аспектів цих прав. Саме вказані недоліки стали причиною створення під егідою СОТ Угоди ТРІПС. Ця Угода визнана світовою спільнотою як правовий документ на об'єкти інтелектуальної власності, які розглядаються як товар, і покладена в основу більшості міжнародних договорів в торговельно-економічній сфері. Виняткова цінність Угоди визначається принаймні такими факторами: базуючись на попередніх міжнародних угодах з

питань охорони інтелектуальної власності, ТРІПС суттєво вдосконалила систему прав інтелектуальної власності, встановила мінімальні стандарти щодо їх захисту; Угода ТРІПС значно розширила сферу регулювання міжнародних торговельно-економічних процесів, додавши до товарів та послуг права інтелектуальної власності. Пріоритетним напрямом вдосконалення світової системи регулювання прав інтелектуальної власності буде посилення ролі та впливу багатосторонніх домовленостей в межах глобальної торгової системи СОТ.

Висновки. На підставі вищезазначеного можна зробити висновок, що саме інтернаціоналізація торговельно-економічних відносин та зростання рівня їх інтелектуалізації стали основною причиною поширення багатосторонньої міжнародної співпраці в галузі охорони інтелектуальної власності і, перш за все, в напрямі створення ефективних механізмів її реалізації.

Перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Наслідком об'єктивних процесів розвитку міжнародної співпраці в сфері охорони інтелектуальної власності є зміна пріоритетів у забезпеченні конкурентоспроможності національних економік, а саме орієнтація на інтенсифікацію інноваційного розвитку. Відтепер продукція містить в собі все більше складових, які підпадають під дію прав інтелектуальної власності. Разом з тим динаміка світового ринку об'єктів інтелектуальної власності супроводжується зростанням виробництва підроблених товарів та піратської продукції для продажу не тільки на внутрішніх, а й на зовнішніх ринках. Отже, необхідною передумовою розвитку міжнародної торгівлі є адекватне управління інтелектуальною власністю та адаптація механізмів її регулювання до сучасних реалій торговельно-економічних відносин, що обумовлює актуальність подальших досліджень даної проблематики.

1. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку / В.Д. Базилевич, В.В. Ільїн. – К., 2008. 2. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування / Упоряд. Г.О. Андрощук. – К., 2007. 3. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью. – М., 2003. 4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 1996 р. // Преса України. – 1997. 5. Крайнев П.П. Интеллектуальная экономика: управление промышленной собственностью: Монография. – К., 2004. 6. Основы интеллектуальной собственности / Всемирная организация интеллектуальной собственности. – К., 1999. 7. Чухно А.А. Постиндустриальная экономика: теория, практика та їх значення для України. – К., 2003.

Надійшла до редколегії 23.12.2008

М. Ситницький, асист.

ЕТАПИ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНОЮ ГНУЧКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Наведено еволюцію розвитку гнучкості на шляху від адміністративно-командної системи управління до системи управління з ринковою економікою, що підкреслило відмінність гнучкості виробничого потенціалу підприємства від стратегічної гнучкості підприємства. Разом з цим, охарактеризовано етапи управління стратегічною гнучкістю підприємства, що складаються з: комплексної моделі оцінювання стратегічної гнучкості підприємства, яка дає змогу врахувати вагу усіх її складових; порівняння показників з підприємствами – конкурентами; розробки стратегічних заходів та корегування стратегічного курсу, що забезпечує швидке реагування на зміни та відхилення у зовнішньому та внутрішньому середовищі для забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

The evolution of the development of flexibility are showed. This evolution founded on the way from administrative command system of the management before system of the management with market economy, this revealed the difference the flexibility of production potential of an enterprise from strategic flexibility of an enterprise. With this, the stages of the management of strategic flexibility of an enterprise are showed and characterized. This stages consist of: the complex model of the process of estimate of strategic flexibility of an enterprise with take into consideration weight all they indexes; the comparison of indexes with enterprises competitor; the elaboration of strategic actions and correct of strategic course is provide the fast reaction on the changes and deviations from outside and inside environment for support to competitive ability of an enterprise.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом державної політики України в поточних кризових умовах має стати комплекс заходів, націлених на оптимізацію та модернізацію виробництва з метою підвищення його конкурентноздатності та темпів економічного зростання

вітчизняної промисловості в цілому. Насамперед, це стосується посилення інноваційного потенціалу підприємств, оновлення виробничо-технічної бази, підвищення якісних властивостей продукції, встановлення нових вимог до підготовки персоналу, розробки перспектив-

© М. Ситницький, 2009